

XAVIER VILLALBA

SOBRE LA DISLOCACIÓ A LA DRETA*

L'objectiu d'aquest article és donar una caracterització sintàctica a una construcció que no ha rebut gaire atenció en la bibliografia lingüística catalana: la dislocació a la dreta (d'ara endavant DD). En general hi ha hagut una tendència a reduir el fenomen a una mera variant de la dislocació a l'esquerra (d'ara endavant DE), sense analitzar-ne les possibles diferències sintàctiques. Un repàs de la llista de treballs que s'han ocupat de la DE i (en menor mesura) de la DD en català ens mostra que els autors centren els seus interessos en les conseqüències que aquests fenòmens tenen en el processament de la informació més que no pas en els aspectes pròpiament sintàctics, com ara la posició dels elements dislocats o la naturalesa de les operacions que hi intervenen. Fabra, per exemple, es limita a situar tots dos fenòmens en l'àmbit discursiu, concretament en el de les relacions anafòriques entre proposicions successives. Vegeu, per exemple, el que en diu a la seva gramàtica pòstuma:¹

«En anar a comunicar un pensament, pot esdevenir-se (en llenguatge més o menys emotiu) que, abans de formular la proposició que seria l'expressió adequada d'aquell pensament, en diguem, amb un valor merament introductiu, un dels membres que hi hauria de

* L'autor vol agrair els valuosos comentaris d'Albert Fontich, de Gemma Rigau, de Joan Solà i dels assistents al Seminari de Sintaxi i Semàntica de la UAB, on es va presentar una versió d'aquest treball. Queden tots ells, però, exclosos de qualsevol error i imprecisió. L'autor també vol fer constar l'ajuda financera rebuda del Ministerio de Educación y Ciencia a través de la beca AP92-46654991.

1. Fabra també jutja la dislocació des d'un punt de vista normatiu i estilístic en diversos treballs. Vegeu les referències concretes que en donen BARTRA (1985: § 5.2.3.1) o SOLÀ (1973: § 10.4).

figurar, i llavors construïm la proposició *com si vingués al darrera d'una proposició on figurés aquest membre*.

Altres vegades, després d'haver construït una proposició com si vingués darrera d'una altra (*sobreentenant-hi un membre, reemplaçant-lo per un pronom feble, etc.*), li posposem el membre omès i que hi figura representat per un pronom, etc.» [la cursiva és meua] (FABRA, 1956: § 103)

Gabriel Ferrater en un article del 1970 per a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (l'entrada 'El català') afirmava que «potser els trets més característics de la frase catalana són els que deriven del sistema dels pronoms personals àtons, que fan possible d'«extraposar» gairebé tot terme nominal i de representar-lo per un pronom contigu al verb» (FERRATER, 1981: 101). Ferrater va captar l'essència del procés però fa referència a la dislocació en termes molt generals (com correspon a una entrada d'enciclopèdia) i els seus pocs exemples són tots de dislocacions a l'esquerra.²

Solà (1973: § 10.43) s'expressa en termes similars:

«[la dislocació] consisteix a treure del cos sintàctic de la frase un element ple o més d'un, col·locant-los al davant (per donar-los més relleu, 10.44B) o bé al darrera (per aclarir el sentit del(s) substitut(s) que el(s) representa (-en) dins els cos de la frase, 10.44A).»

Aquest mateix autor, en un treball posterior (SOLÀ, 1990), perfila una descripció de l'ordre de paraules en català integrada en «la perspectiva funcional de l'oració», on s'analitzen els efectes de les variacions d'ordre sobre el procés comunicatiu. Pel que fa a la DD, Solà (1990: 101-105) comparteix les idees exposades per Enric Vallduví en diversos treballs i considera aquesta construcció com un mecanisme focalit-

2. Ferrater també fa una concisa caracterització del valor comunicatiu de la construcció: «el català fa un ús copiós de l'extraposició, cosa que li permet de situar qualsevol terme nominal com a "tema" o "subjecte lògic" de la frase, sense recórrer al passiu tan sovint com el francès o l'anglès, i sense necessitat d'identificar, com el castellà, l'objecte directe mitjançant una preposició (si no és en alguns usos molt delimitats)» FERRATER (1981: 102).

zador equivalent a l'anteposició del focus i que es diferencia lleument de la DE en termes comunicatius (vegeu també LACA, 1986). L'autor no dona, però, cap anàlisi sintàctica concreta de cap de les dues construccions.

Bartra (1985: 824) afirma des de la mateixa visió funcional que «[les frases dislocades a la dreta] no poden ser la imatge al mirall de les dislocades a l'esquerra», però la seva afirmació va referida a les característiques informatives de la construcció. L'autora no entra, però, en les possibles diferències sintàctiques.

Finalment, Vallduví (1990), el treball més important sobre la relació entre ordre de paraules i processament de la informació en català, no troba cap diferència significativa entre aquestes dues construccions des d'un punt de vista sintàctic (sí des d'un punt de vista comunicatiu): «(...) left-detachment and right-detachment are the mirror image of each other, both being clause-external but different in their directionality» (VALLDUVÍ, 1990: 103).

Es pot afirmar, doncs, que no existeix en la bibliografia catalana cap descripció sistemàtica de les propietats sintàctiques de la DD. Aquest treball mira de cobrir aquest buit tot establint una comparació entre les propietats sintàctiques de la DD i de la DE. La conclusió, com veurem, serà que, tot i que tenen un seguit de propietats comunes, són dues construccions prou diferents per rebutjar que una sigui la imatge especular de l'altra.

1. PROPIETATS GENERALS DE LA DISLOCACIÓ³

1.1. Ús d'elements de represa

La dislocació es pot definir com un procés sintàctic que situa un constituent no emfàtic en una posició perifèrica de l'oració i fa servir,

3. No existeix consens sobre el nom d'aquesta construcció. BARTRA (1985) i QUER (1993) també en diuen 'dislocació'. Aquesta és també la denominació que trobem a BALLESTA (1991). Per altra banda, Fabra fa servir el terme 'inversió'; FERRATER (1981) en diu 'extraposició'; LACA (1986) en diu 'pleonasme pronominal'; i SOLÀ (1990, 1994), 'desplaçament' (també parla de 'tematització' per referir-se a la nostra dislocació a l'esquerra).

en general, un pronom àton per reprendre'l a l'interior de l'oració.⁴ Vegem-ne alguns exemples:⁵

- (1) a. [_{SN} *El llibre*], no *el* vaig perdre de vista.
 a'. No *el* vaig perdre de vista, [_{SN} *el llibre*].
 b. [_{SP} *D'això*], és millor no parlar-*ne*.
 b'. És millor no parlar-*ne*, [_{SP} *d'això*].
 c. [_{SA} (*De*) *malalt*], no m'*ho* sembla pas.
 c'. No m'*ho* sembla pas, [_{SA} (*de*) *malalt*].
 d. [_{SAdv} *Elegantment*], en Joan no *hi* vesteix mai.
 d'. En Joan no *hi* vesteix mai, [_{SAdv} *elegantment*].
 e. [_{SV} (*D'*) *aprovar els exàmens*], *ho* ha fet sempre.
 e'. *Ho* ha fet sempre, [_{SV} (*d'*) *aprovar els exàmens*].⁶
 f. [_{SComp} *Que el vi és sa*], no *ho* nega ningú.
 f'. No *ho* nega ningú, [_{SComp} *que el vi és sa*].⁷

4. No entro en les distincions entre diferents tipus de dislocació a l'esquerra. La bibliografia més recent (vegeu CINQUE, 1990; QUER, 1993) distingeix entre dislocacions a l'esquerra amb clític (*Clitic Left Dislocation*) i dislocacions a l'esquerra amb tema sostingut (*Hanging Topic Left Dislocation*). Al llarg del treball em centraré exclusivament en els casos de dislocació a l'esquerra amb clític. El lector pot consultar les dues obres citades per veure'n una comparació entre totes dues construccions en italià i en català, respectivament.

5. Per comoditat del lector, destaco en cursiva tant l'element dislocat com el clític que el reprèn. També faig servir com a mer mecanisme descriptiu el formalisme de la coïncidència i de les traces, sense assumir-ne la realitat lingüística. Finalment, deixo de banda la qüestió de si les dislocacions són fruit d'un moviment o bé de generació a la base, ja que ens portaria més enllà dels objectius d'aquest article.

6. Les dislocacions d'elements verbals presenten una tipologia força complexa, la qual encara està per explicar de manera satisfactòria. Entre altres aspectes, s'ha de fer notar en primer lloc l'ús del proverbi *fer-ho* com a equivalent del clític de represa. A més, el SV dislocat apareix en infinitiu i no pas flexionat. Finalment, potser caldria relacionar la dislocació de SV exemplificada a (1e,e') amb una construcció com la següent:

- (i) a. De treballar, en Joan prou que treballa.
 b. *En Joan prou que treballa, de treballar.

L'assumpte, però, queda pendent d'un treball futur.

7. Mentre que la dislocació d'oracions finites és perfecta, la dislocació d'oracions d'infinitiu és un assumpte poc clar. BARTRA (1985: cap. 5, ex. (36)) la considera impossible i dóna els següents exemples:

- (i) a. *Portar-la a una escola de monges, la seva mare ho va decidir.
 b. *Parlar en alemany, ho detestava de petita.
 c. *Jugar als daus, no ho suportó.
 d. *Escriure aquella carta, ell no ho va acceptar.

La dislocació pot afectar qualsevol sintagma —assumeixo la tradició de la gramàtica generativa que considera les oracions projeccions màximes de la categoria funcional Comp(lementador), això és, SComps. L'element dislocat va relacionat amb un clític que el representa a l'interior de l'oració —excepte en el cas del subjecte i d'alguns adverbis, que no tenen un correlat pronominal àton (visible) — i que en fa totes les funcions sintàctiques.⁸ De fet, la gran productivitat de les construccions dislocades en català és, com ja va veure Gabriel Ferrater, un resultat directe del ric sistema de clítics.

Podem afirmar, doncs, que la dislocació va íntimament lligada a la possibilitat de reprendre l'element dislocat per un clític. Això es veu clarament en el cas dels SNs indefinits. A primera vista, sembla que els SNs indefinits no poden ser dislocats:

- (2) a. *Un home, no l'he vist pas. / No l'he vist pas, *un home*.
 b. *Un llibre, me'l van regalar ahir. / Me'l van regalar ahir, *un llibre*.

No obstant això, al costat dels casos on la dislocació no és possible, trobem exemples com els següents:

- (3) a. *Un home tan lleig*, no te'l trobes cada dia.
 b. *Un llibre tan llarg com aquest*, no me l'havien regalat mai.

El que ens indiquen aquests exemples (vegeu BARTRA, 1985; ROCA,

---

En primer lloc, no tots els parlants consideren impossibles totes les oracions anteriors; concretament, diversos parlants em confirmen que (i c,d) són possibles (i encara més si l'infinitiu va encapçalat per la preposició *de*). A més, oracions com les següents són acceptades per tots els parlants consultats:

(ii) a. *Anar pel carrer amb aquest temps*, *ho* considero temerari.
 b. Doncs mira, *jugar als daus*, la veritat és que no *ho* suportó.

Finalment, és interessant de notar que la versió amb DD és bona tant per als exemples d'(i) com per als de (ii), un fet sorprenent si el problema fos tan sols de la dislocació. La qüestió, un cop més, necessita un estudi més aprofundit del que li podem dedicar en aquest article.

8. En tots els exemples l'element dislocat és un complement i, per tant, la presència del clític sembla inexcusable. Queda, però, per establir l'obligatorietat del clític en el cas dels circumstancials. Vegeu el que en diu SOLÀ (1990: 107-120).

1992; VILLALBA, 1994) és que la mala formació de les oracions de (2) no és tant un problema de l'element dislocat indefinit en si com de la impossibilitat de relacionar-se amb un clític definit. Els indefinits de (2), a diferència dels de (3), són clarament inespecífics, no referencials. Això crea una incompatibilitat amb el clític definit de tercera persona, el qual, com han mostrat Roca (1992) per al castellà i Villalba (1994) per al català, és necessàriament específic. A més, aquest paradigma també es dona amb sintagmes quantificats i quantificadors (vegeu QUER, 1993, d'on provenen les dues oracions següents, per a una anàlisi detallada):

- (4) a. *Algun error, el Carles *(l)'ha comès, en la seva vida.*
 b. *Algun error (*l)'haurà comès, el Carles, en la seva vida.*

A l'exemple (a) el sintagma quantificat ha de ser reprès necessàriament pel clític i la seva lectura no és pas la d'un quantificador –lectura inespecífica– sinó la d'un element referencial –lectura específica. En altres termes, els sintagmes quantificats dislocats es comporten com a noms i per això poden ser represos per clítics definits, com el de tercera persona. La qüestió és ara el cas de (b), on el sintagma quantificador no pot ser reprès per un clític i té una interpretació de quantificador. No m'estendré sobre el tema ja que el lector pot consultar Quer (1993), on s'ofereix una anàlisi sistemàtica del contrast. N'hi ha prou d'assumir que el sintagma quantificat a (b) no es troba realment dislocat, sinó que ocupa la mateixa posició que els elements interrogatius: l'especificador de SComp. Les raons a favor d'aquesta anàlisi són diverses (vegeu, un cop més, QUER, 1993). En primer lloc, el sintagma quantificat aparentment dislocat no es pot ordenar lliurement amb un dislocat real (vegeu l'apartat 1.3):

- (5) a. **Algun error, el Carles, haurà comès, en la seva vida.*
 b. *El Carles, algun error haurà comès, en la seva vida.*
 (6) a. *Algun error, el Carles, l'ha comès, en la seva vida.*
 b. *El Carles, algun error, l'ha comès, en la seva vida.*

A més, el sintagma quantificat aparentment dislocat no pot coaparèixer amb elements interrogatius o focalitzats, els quals ocupen l'especificador de Scomp:

- (7) a. *Algun error qui haurà comès, en la seva vida?
 b. *Algun error EL CARLES haurà comès, en la seva vida.
- (8) a. *Algun error*, qui no l'ha comès, en la seva vida?
 b. *Algun error*, EL CARLES no l'ha comès, en la seva vida.

Podem concloure, doncs, que les condicions de dislocabilitat no estan afectades directament per la naturalesa semàntica de l'element dislocat. Només indirectament —per la incompatibilitat entre la inespecificitat de l'element dislocat i l'especificitat del clíctic acusatiu de tercera persona— les característiques semàntiques de l'element dislocat tenen un paper en les condicions de dislocabilitat.

1.2. Iterabilitat

Un fet característic tant de la DD com de la DE és la iterabilitat, això és, la possibilitat de dislocar més d'un element per oració. Els resultats poden arribar a ser de gran complexitat, com es pot veure en aquestes oracions:

- (9) a. **D'aquest tema, amb la Maria**, ja li ho vaig dir, jo, a en Pere, que n'hi parlés.
- b. A en Pere, ja li ho vaig dir, jo, que n'hi parlés, **d'aquest tema, amb la Maria**.
- c. Que n'hi parlés, **d'aquest tema, amb la Maria**, ja li ho vaig dir, jo, a en Pere.

A (9a) tenim tres elements dislocats a la dreta de l'oració matriu i dos a l'esquerra —marcats amb negreta—, amb els seus correlats en l'oració dislocada. A (9b) tenim un element dislocat a l'esquerra i quatre a la dreta, els dos primers dislocats de l'oració matriu i els altres dos

—marcats amb negreta—, de l'oració dislocada. Finalment, a (9c) tenim una oració dislocada a l'esquerra, que a la vegada conté dos elements dislocats a la dreta —marcats amb negreta—, i dos elements dislocats a la dreta de l'oració matriu.

La propietat de poder aparèixer més d'una vegada per oració, no la comparteixen els altres elements que poden aparèixer desplaçats a la posició inicial de la frase, com ara els elements interrogatius o els elements focalitzats: tan sols un d'aquests elements pot ocupar la posició inicial de l'oració. Vegeu les oracions següents (segueixo la convenció de marcar l'èmfasi amb versaletes):

- (10) a. *Què on fiquem?
 b. *Qui quan vindrà?
 c. *LA MARIA, AQUEST LLIBRE, vol. (cf. *La Maria, aquest llibre, el vol.*)
 d. *A CASA, D'AQUEST TEMA, no parlem. (cf. *A casa, d'aquest tema, no n'hi parlem.*)

1.3. Lliure ordenació dels elements dislocats

Una altra característica que defineix la dislocació és l'ordre lliure dels elements dislocats, en contrast amb l'ordre fix dels arguments:⁹

- (11) a. *Els llibres a l'armari els hi vam guardar.*
 b. *A l'armari els llibres els hi vam guardar.*
 c. *Els hi vam guardar els llibres a l'armari.*
 d. *Els hi vam guardar a l'armari els llibres.*

9. Com apunta SOLÀ (1990), l'ordre entre els elements dislocats no és totalment lliure. En l'exemple (i) —el seu (24a)— la posició de l'oració dislocada és fixa, a diferència de *jo* i *a la teva germana*, que són intercanviables:

(i) *Ja li ho vaig dir, jo, a la teva germana, que no l'hi posés.*

Per contra, com apunta Joana Rosselló (comunicació personal), si canviem mínimament l'oració, sí que és possible l'alteració de l'ordre entre l'oració dislocada i *a la teva germana*:

(ii) a. *Ja li ho vaig dir, jo, a la teva germana, que no s'hi posés.*

b. *Ja li ho vaig dir, jo, que no s'hi posés, a la teva germana.*

La qüestió queda pendent d'un estudi més detallat.

La versió sense elements dislocats i amb l'entonació neutra corresponent no presenta la mateixa llibertat d'ordre:

- (12) a. Vam guardar els llibres a l'armari.
 b. */??Vam guardar a l'armari els llibres.
 c. *Els llibres a l'armari vam guardar.
 d. *A l'armari els llibres vam guardar.

El contrast entre (11) i (12) ens indica que el desplaçament d'un argument només pot ser o bé una dislocació –i en aquest cas tenim un clíctic de represa– o bé una focalització –i en aquest cas tenim èmfasi sobre l'element desplaçat. El paradigma resultant seria el següent:

- (13) a. Vam guardar els llibres a l'armari. (*ordre neutre*)
 b. *Els llibres, els* vam guardar a l'armari. (*dislocació*)
 c. ELS LLIBRES, vam guardar a l'armari. (*focalització*)

1.4. Absència d'inversió subjecte-verb obligatòria

És un fet prou conegut que els elements interrogatius –amb l'excepció de *per què*; vegeu la nota 11 – provoquen inversió subjecte-verb obligatòria:

- (14) a. Què va guardar a l'armari la Maria? *cf.* *Què la Maria va guardar a l'armari?
 b. On va guardar els llibres la Maria? *cf.* *On la Maria va guardar els llibres?

La inversió subjecte-verb afecta no tan sols l'oració on apareix finalment l'element interrogatiu sinó també totes les oracions que travessa:

- (15) a. Què diries tu que va guardar a l'armari la Maria?
 b. On diries tu que va guardar els llibres la Maria?

Aquest fenomen, en canvi, no es dona en el cas de les dislocacions:

- (16) a. *Els llibres*, la Maria (creu que en Joan) *els* va guardar a l'armari.
 b. La Maria (creu que en Joan) *els* va guardar a l'armari, *els llibres*.

Aquest contrast entre elements dislocats i elements interrogatius ens suggereix que es tracta de processos ben diferents. Hi tornarem a l'apartat 3.1.

1.5. *Domini opac*

Una altra característica comuna a la DD i a la DE és que els elements dislocats són dominis opacs per a l'extracció, és a dir, un element interrogatiu no pot sortir d'un constituent dislocat:

- (17) a. Crec que *de traduccions de Goethe*, ja no se'n fan.
 b. *De qui/de quin autor₁ creus que, *de traduccions t₁*, ja no se'n fan?
 (18) a. Crec que, *responsable del robatori*, no *ho* és pas.
 b. *De què/de quin robatori₁ creus que, *responsable t₁*, no *ho* és pas?
 (19) a. Crec que ja no se'n fan, *de traduccions de Goethe*.
 b. *De qui/de quin autor₁ creus que ja no se'n fan, *de traduccions t₁*?
 (20) a. Crec que no *ho* és pas, *responsable del robatori*.
 b. *De què/de quin robatori₁ creus que no *ho* és pas, *responsable t₁*?

Aquest comportament no es dona si no hi ha dislocació i el constituent apareix en posició d'argument:

- (21) a. Crec que ja no es fan [_{SN} traduccions de Goethe].
 b. De qui/de quin autor₁ creus que ja no es fan [_{SN} traduccions t₁]?
 (22) a. Crec que no és [_{SA} responsable del robatori].
 b. De què/de quin robatori₁ creus que no és responsable t₁?

2. DIFERÈNCIES ENTRE DD I DE

Fins ara hem vist un seguit de propietats que ens serveixen per definir tant la DD com la DE. En base a això, es podria concloure que la

DD i la DE són essencialment el mateix fenomen amb la petita diferència de l'ordre. En aquesta secció mostrarem que aquestes propietats comunes no han d'amagar un fet: la DD es diferencia de la DE en aspectes ben significatius, tant sintàctics – com ara la no creació d'efectes d'illa, el caràcter afitat de l'operació, la legitimació dels elements de polaritat negativa o la possibilitat d'aparèixer sense restriccions en oracions d'infinitiu – com semàntics – diferent funció informativa.

2.1. Creació d'illes

Diversos autors han mostrat que la tematització (*topicalization*) bloqueja l'extracció posterior d'un element interrogatiu o relatiu, és a dir, crea efectes d'illa.¹⁰ Pel que fa al català, la dislocació a l'esquerra reproduceix aquest comportament amb lleus variacions – poso entre claudàtors el constituent que actua com a illa:¹¹

- (23) a. ??Qui_i creus que, [*de Cuba*, [*t₁ en parla al seu llibre*]]?
 b. *Com₁ creus que, [*de Cuba*, [*en parla t₁ Chomsky*]]?
 c. ??On₁ creus que, [*de Cuba*, [*en parla t₁ Chomsky*]]?

10. Vegeu ROCHEMONT (1989) i LASNIK i SAITO (1992: cap. 3) per a l'anglès, ROCHEMONT (1989) per a l'italià, i BORER (1995) per a l'hebreu.

11. L'excepció és *per què*, que sembla immune als efectes d'illa de la DE:

- (i) Per què_i creus que [*de Cuba* [*en parla t₁ Chomsky*]]?

Aquesta excepcionalitat de *per què* no és pas sorprenent si tenim en compte el seu estatut dintre dels elements interrogatius. En primer lloc, *per què* no provoca inversió obligatòria entre el subjecte i el verb (tampoc permet la *inversió estilística* en francès: ??*Pourquoi a parlé Jean?*):

- (ii) Per què en Joan no em va dir res?

cf. *Què en Joan et va dir?

En segon lloc (i de manera molt lligada a l'aspecte anterior), *per què* permet l'aparició d'un element dislocat tant a la seva esquerra com a la seva dreta:

- (iii) a. D'aquest tema, per què ningú no en parla?
 b. Per què, d'aquest tema, ningú no en parla?
 cf. *Què, d'aquest tema, en vas dir?

Finalment, *per què* no pot aparèixer *in situ* en interrogatives no-eco, fenomen que trobem també en espanyol, francès i anglès (entre d'altres llengües):

- (iv) a. *Qui et va pegar per què?
 b. *¿Quién te pegó por qué?

- d. ??En quin llibre_i creus que, [*de Cuba*, [*en parla t_i Chomsky*]]?
 e. *Amb qui_i creus que, [*de Cuba*, [*en parla t_i Chomsky*]]?
 (24) a. *Sé la manera com_i (creus que), [*d'aquest tema*, [*se n'ha de parlar t_i*]].
 b. *Conec un noi amb qui_i (crec que), [*d'aquest tema*, [*se n'ha de parlar t_i*]].
 c. ??Conec un lloc on_i (a casa opinen que), [*d'aquest tema*, [*se n'ha de parlar t_i*]].

Deixant de banda l'explicació d'aquest comportament sintàctic, resulta clar que si la DD no es diferenciés de la DE més que en l'ordre dels elements, esperariem que el patró que acabem de veure afectés també els casos amb DD. La predicció, tanmateix, no es confirma; la DD no crea cap mena d'efecte d'illa, com es pot veure en els següents exemples –poso entre claudàtors el constituent que hauria d'actuar com a illa:

- (25) a. Qui_i creus que [[*t_i en parla al seu llibre*], *de Cuba*]?
 b. Com_i creus que [[*en parla t_i Chomsky*], *de Cuba*]?
 c. On_i creus que [[*en parla t_i Chomsky*], *de Cuba*]?
 d. En quin llibre_i creus que [[*en parla t_i Chomsky*], *de Cuba*]?
 e. Per què_i creus que [[*en parla t_i Chomsky*], *de Cuba*]?
 f. Amb qui_i creus que [[*en parla t_i Chomsky*], *de Cuba*]?
 (26) a. Sé la manera com_i (creus que) [[*se n'ha de parlar t_i*], *d'aquest tema*].
 b. Conec un noi amb qui_i (crec que) [[*se n'ha de parlar t_i*], *d'aquest tema*].
 c. Conec un lloc on_i (tothom a casa opina que) [[*se n'ha de parlar t_i*], *d'aquest tema*].

Aquest contrast va clarament en contra de l'anàlisi que considera la DD la imatge especular de la DE.

c. ??Il a parlé pourquoi?

d. *Who left why?

Sembla que el caràcter excepcional de *per què* no es redueix a la insensibilitat davant de les illes creades per la DE, sinó que forma part d'un comportament més ampli que mereix un estudi separat. L'excepció de *per què* no desvirtua, doncs, les afirmacions que fem al llarg d'aquest apartat.

2.2. Caràcter afitat

Ross (1967: § 6.2.2) ja havia assenyalat el caràcter afitat de la DD, en contrast amb els desplaçaments cap a l'esquerra. Mentre que la DE o el moviment d'elements interrogatius són processos no afitats, això és, poden travessar més d'un nus oracional, els elements dislocats a la dreta no poden traspasar els límits de la seva pròpia oració:¹²

- (27) a. *D'aquest tema*, [_{SComp} et vaig dir [_{SComp} que no calia [_{SComp} que en parlessis]]].
 b. De quin tema₁ [_{SComp} et vaig dir [_{SComp} que no calia [_{SComp} que parlessis t₁]]]?
- (28) a. [_{SComp}[_{SComp} Que n'hagis parlat], *d'aquest tema*, m'entristeix].
 a'. * [_{SComp}[_{SComp} Que n'hagis parlat], m'entristeix], *d'aquest tema*.
 b. Un noi [_{SComp} que no en sàpiga], *d'aquest tema*, no anirà gaire lluny.
 b'. * [_{SComp} Un noi [_{SComp} que no en sàpiga], no anirà gaire lluny], *d'aquest tema*.

A (27) podem veure com la DE i el moviment d'elements interrogatius poden travessar més d'un nus oracional sense cap mena de problemes. A (28), en canvi, es pot comprovar que la DD no pot 'escapar' dels límits de la seva pròpia oració, una completiva a (28a,a') i una relativa (28b,b'). La confirmació d'aquest contrast entre DD i DE prové d'exemples com els següents:

- (29) a. *D'aquest tema*, no m'ho acabo de creure, *que en Joan se n'hagi ocupat*.
 b. **A Eivissa**, ja n'estic ben fart, *d'anar-hi en avió*.
- (30) a. *D'aquest tema*, *que en Joan se n'hagi ocupat*, no m'ho acabo de creure.
 b. **A Eivissa**, *d'anar-hi en avió*, ja n'estic ben fart.

En tots els casos, l'element dislocat a l'esquerra que marquem amb ne-

12. SOLÀ (1990: 107) també esmenta que «els desplaçaments no es realitzen exclusivament a *fora* del cos sintàctic de l'oració» [en cursiva a l'original].

greta té el seu origen en una oració prèviament dislocada, a la dreta a (29) i a l'esquerra a (30). Això és possible perquè la DE és un procés no afitat: l'element dislocat a l'esquerra pot escapar de l'oració dislocada i aparèixer en la perifèria de l'oració matriu.¹³

En contrast amb això, la DD no es pot aplicar en un component dislocat a l'esquerra si no és de forma afitada:

- (31) a. **Que en Joan se n'hagi ocupat*, no m'ho acabo de creure, **d'aquest tema**.
 b. **D'anar-hi en avió*, ja n'estic ben fart, **a Eivissa**.
- (32) a. *Que en Joan se n'hagi ocupat*, **d'aquest tema**, no m'ho acabo de creure.
 b. *D'anar-hi en avió*, **a Eivissa**, ja n'estic ben fart.

Aquest comportament no ens ha d'estranyar si assumim el caràcter necessàriament afitat de la DD: la mala formació de (31) no és el producte de transgredir cap restricció d'illa (els elements dislocats no són dominis opacs per a l'extracció d'altres elements dislocats, com queda demostrat a (29)-(30)), sinó que és el resultat d'aplicar la DD de forma no afitada. Noteu que no es produeix cap mena de transgressió si el procés es produeix *dintre* dels límits de l'oració prèviament dislocada, com passa a (32).

En resum, queda clar que la DD és un procés necessàriament afitat, restringit als límits de la pròpia oració. Aquest fet va en contra de la visió de la DD com a imatge especular de la DE.

13. Això no és evident en les oracions de (30), però sembla prou clar si estudiem una mica les oracions en qüestió. Per una banda, els elements dislocats a l'esquerra apareixen sempre a la dreta de *que*:

(i) a. Tinc por que, *d'aquest tema*, no se n'hagi ocupat ningú.
 b. *Tinc por, *d'aquest tema*, que no se n'hagi ocupat ningú.

És necessari, doncs, que *d'aquest tema* estigui en la perifèria de l'oració matriu. D'altra banda, com es veurà a l'apartat 2.4, la DE no s'aplica, en general, en l'àmbit de les oracions d'infinitiu. Cal, per tant, que *a Eivissa* es trobi també en la perifèria de l'oració matriu.

2.3. Legitimació d'elements de polaritat negativa

La legitimació dels elements de polaritat negativa, com ara *ningú*, *res*, *gaire(s)*, *enlloc*, etc., presenta un clar contrast entre DE i DD. Considereu les següents oracions, on els elements de polaritat negativa –que marco en negreta– queden legitimats per la negació:¹⁴

- (33) a. La Maria *(no) va parlar d'anar **enlloc**.
 b. La Maria *(no) és responsable de **res/ningú**.
 c. La Maria *(no) és amiga de **cap** lingüista.

Si disloquem a l'esquerra el sintagma que conté l'element de polaritat negativa, aquest ja no queda legitimat per la negació:

- (34) a. **D'anar enlloc*, la Maria no *en* va parlar pas.
 b. **Responsable de res/ningú*, la Maria no *ho* és pas.
 c. **Amiga de cap lingüista*, la Maria no *ho* és pas.

La DD en canvi no impedeix la legitimació d'aquests elements:

- (35) a. La Maria no *en* va parlar pas, *d'anar enlloc*.
 b. La Maria no *ho* és pas, *responsable de res/ningú*.
 c. La Maria no *ho* és pas, *amiga de cap lingüista*.

Un cop més, aquest contrast entre DD i DE queda sense explicació si s'assumeix que una construcció és la imatge especular de l'altra.

14. En tots els exemples l'element de polaritat negativa va 'protegit' per una estructura sintàctica major. La raó és que la majoria dels elements de polaritat negativa són inespecífics, cosa que, com hem vist a 1.1, fa impossible de dislocar-los (vegeu també BARTRA, 1985: § 5.2.3.2; QUER, 1993; SOLÀ i PUJOLS, 1992: § 5.1.1). En qualsevol cas, la 'protecció' no té cap influència en la legitimació dels elements de polaritat negativa i, per tant, no desvirtua les conclusions a què arribem en aquest apartat.

2.4. Oracions d'infinitiu

Un fenomen ben interessant i tanmateix poc estudiat –fins on he pogut esbrinar, només l'ha descrit Solà i Pujols (1992: § 5.2)– és la impossibilitat de tenir DE en una oració d'infinitiu:¹⁵

- (36) a. *Espero, *d'aquest tema*, parlar-*ne* ben aviat.
 b. *Podria, *d'aquest tema*, parlar-*ne* durant hores.
 c. *No sé si, *d'aquest tema*, parlar-*ne*.
 d. *No sé pas què, *d'aquest tema*, dir-*ne*.

Aquesta restricció, però, no té efecte en la DD:

- (37) a. Espero parlar-*ne* ben aviat, *d'aquest tema*.
 b. Podria parlar-*ne* durant hores, *d'aquest tema*.
 c. No sé si parlar-*ne*, *d'aquest tema*.
 d. No sé pas què dir-*ne*, *d'aquest tema*.

Novament no queda gens clar com pot donar compte d'aquest contrast una anàlisi que consideri la DD la imatge especular de la DE.

2.5. El processament de la informació

En català, la interpretació de focus s'assigna per posició: correspon concretament a l'element més a la dreta dintre de l'oració. Vegem-ho amb un exemple.

- (38) La Maria es va menjar les patates.

En aquesta oració, si no canviem ni l'entonació neutra ni l'ordre, el SN

15. Aquesta restricció no impedeix l'aplicació no afitada de la DE, és a dir, que l'element dislocat 'escapi' de l'oració d'infinitiu:

(i) *D'aquest tema*, espero parlar-*ne* ben aviat.

les patates rep la interpretació de focus i és, doncs, una resposta adequada a la pregunta *Què es va menjar la Maria?* Ara bé, existeixen diferents maneres d'alterar aquesta distribució de la informació, una d'elles és la dislocació. Si disloquem l'element que ocupa la posició final (i que rep per tant la interpretació de focus), l'assignació de focus per posició ens donarà un altre element focal: el verb *va menjar*. Vegem-ho (el signe '#' representa inadequació comunicativa):

- (39) A: Què va fer la Maria amb les patates?
 B: a. La Maria se *les* va menjar, *les patates*.
 b. *Les patates*, la Maria se *les* va menjar.
 c. # La Maria es va menjar les patates.

La dislocació remou un element de la posició final de l'oració i permet que sigui un altre element el que rebí la interpretació de focus.

Però aquesta és només una part de la història, perquè si bé és cert que tant la DD com la DE alteren l'assignació de focus, no és cert que totes dues construccions siguin totalment equivalents des d'un punt de vista comunicatiu. Considereu el següent exemple:

- (40) A: On va guardar les coses la Maria?
 B: No ho sé del cert, però em sembla que...
 a. ...*els llibres*, *els* va guardar a l'armari.
 b. # ...*els* va guardar a l'armari, *els llibres*.

No hi ha dubte que (b) no és una resposta adequada des d'un punt de vista comunicatiu. Aquest contrast no ens ha de sorprendre si assumim que, fora de la funció focalitzadora comuna, la DD i la DE tenen funcions comunicatives diferents. Com han suggerit Laca (1986) i Vallduví (1990, 1995) (vegeu també SOLÀ, 1990), la DD és clarament un procés focalitzador, en el sentit que la dislocació es fa per permetre que un altre element rebí la interpretació de *focus* per posició, com hem vist anteriorment. La DE també comparteix aquesta funció, però *a més* té una funció discursiva que no té la DD: la d'introduir un tema. La DD tan sols pot reprendre'n un de pressuposat o ja introduït ante-

riorment en el discurs. És per això que (40b) no és una resposta adequada: *els llibres* és un tema nou i, per tant, no pot aparèixer dislocat a la dreta. Compareu (40b) amb el següent exemple:

- (41) A: On va guardar els llibres la Maria?
 B: Em sembla que...
 a. ...*els llibres*, *els* va guardar a l'armari.
 b. ...*els* va guardar a l'armari, *els llibres*.

En aquest cas sí que podem tenir *els llibres* dislocat a la dreta perquè ja ha estat introduït com a tema en el discurs.

Intuïtivament, aquesta diferència té un reflex en la posició sintàctica d'un i altre element: mentre que les necessitats discursives de la DE demanarien que l'element dislocat aparegués en una posició inicial de l'oració —això és, en una posició alta en l'estructura—, en el cas de la DD, les necessitats focalitzadores quedarien satisfetes amb una adjunció no necessàriament tan alta. A l'apartat 3.2 tornarem sobre quines són concretament aquestes posicions.

3. DISCUSSIÓ

3.1. Els elements dislocats com a adjunts

En la primera secció hem vist que la DD i la DE compartien un seguit d'importants propietats, que ara resumim:

- (a) ús d'elements de represa;
- (b) iterabilitat;
- (c) lliure ordenació dels elements dislocats;
- (d) absència d'inversió obligatòria; i
- (e) domini opac per a l'extracció;

Pel que fa a l'ús d'elements de represa, sembla prou assenyat supo-

sar que les funcions sintàctiques (cas, paper temàtic, concordança, etc.) no poden ser satisfetes per l'element dislocat, que sovint es troba massa allunyat del seu verb. Aquestes funcions, les ha de fer el clític. Això converteix l'element dislocat en un constituent opcional i subsidiari del clític de represa. Si traduïm aquesta diferència en termes més formals, podrem dir que és el clític el que s'encarrega de les funcions sintàctiques pròpies d'un argument, mentre l'element dislocat té un estatut sintàctic d'adjunt. Com que les funcions sintàctiques recauen sobre els clítics, els elements dislocats tindran una llibertat d'ordre molt notable en comparació amb els arguments – propietat (c): no hi ha res que exigeixi la proximitat entre l'element dislocat i el nucli del qual hauria de dependre si en fos un argument.

Noteu, a més, que la *reductio ad absurdum* també ens porta necessàriament a assumir que els elements dislocats són adjunts. Per una banda, no poden ocupar una posició d'argument: a més del fet que l'element dislocat apareix desplaçat de la posició que esperaríem per a un argument (sobretot en el cas de la DE), ni la lliure ordenació – propietat (c) – ni la condició de domini opac dels elements dislocats – propietat (e) – lliguen amb les característiques d'un argument, com s'ha vist als apartats 1.3 i 1.5 respectivament. Per l'altra banda, tampoc poden ocupar una posició d'especificador similar a la que ocupen els elements interrogatius, això és l'especificador del SComp. En primer lloc, una anàlisi d'aquesta mena no ens permet d'explicar el seguit de propietats comunes a la DD i a la DE: si aquestes es deriven del fet que l'element dislocat apareix a l'especificador del SComp, hem d'assumir que l'element dislocat a la dreta també hi apareix? O bé, hem d'assumir que existeix una posició d'especificador de SComp a la dreta? Què passaria en els casos on tenim DD i DE a la vegada? En segon lloc, els elements dislocats i els elements interrogatius no formen una classe natural. D'una banda, la iterabilitat no és una característica dels elements interrogatius, com ja hem vist a l'apartat 1.2. De l'altra, els elements interrogatius provoquen inversió obligatòria (vegeu més amunt l'apartat 1.4): no compleixen, doncs, la propietat (d). Finalment, els elements dislocats a

l'esquerra poden coexistir amb elements interrogatius i en aquest cas la seva posició és invariablement més alta:¹⁶

- (42) a. *D'aquest tema, [amb qui]₁ en parlaràs t₁?*
 a'. **[Amb qui]₁, d'aquest tema, en parlaràs t₁?*
 b. *M'agradaria saber, aquest vi, on₂ el vas comprar t₂.*
 b'. **M'agradaria saber on₂, aquest vi, el vas comprar t₂.*
 c. *No recordo, d'aquest tema, [en quin programa]₃ en van parlar t₃.*
 c'. **No recordo [en quin programa]₃, d'aquest tema, en van parlar t₃.*

Sembla raonable, doncs, rebutjar que els elements dislocats ocupin la mateixa posició que els elements interrogatius, això és, l'especificador de SComp.

L'única posició sintàctica que ens queda per als elements dislocats és la d'adjunts. Això concorda perfectament amb el conjunt de propietats que acabem de veure. Primer de tot, si l'element dislocat és un adjunt, no ha d'haver-hi cap problema perquè la dislocació sigui múltiple i l'ordenació lliure. L'absència d'inversió obligatòria també se segueix: aquesta va lligada amb la presència d'un element a l'especificador del SComp i ni la DD ni la DE fan servir aquesta posició. Finalment, el fet que els elements dislocats siguin dominis opacs també és una conseqüència directa del seu caràcter d'adjunt; aquest és un fet ben estudiat per la tradició sintàctica generativa (vegeu LASNIK i SAITO, 1992).

En resum, el feix de propietats comunes de la DD i la DE caracteritzen una posició sintàctica d'adjunt.

16. Amb l'excepció de *per què* i de *si*, que presenten una certa ambivalència:

- (i) a. *No sé, d'aquest tema, per què n'hem de parlar.*
 b. ?*No sé per què, d'aquest tema, n'hem de parlar.*
 (ii) a. *No sé, d'aquest tema, si n'hem de parlar.*
 b. *No sé si, d'aquest tema, n'hem de parlar.*

Sobre la naturalesa especial de *per què* vegeu la nota 11. Pel que fa a *si*, remeto el lector a RIGAU (1984).

3.2. Nivells d'adjunció

Fins ara hem vist com les propietats comunes de la DD i la DE demanen un tractament unificat en termes d'adjunció. No obstant això, no hem d'oblidar l'existència de diferències ben clares i certament significatives, que posen en dubte que l'anàlisi que apliquem a la DE sigui totalment extensible a la DD. Ja les hem vist a la secció 2 i les reproduïm a continuació:

- (i) creació d'illes
- (ii) caràcter afitat
- (iii) legitimació d'elements de polaritat negativa
- (iv) dislocació dintre d'oracions d'infinitiu
- (v) processament de la informació

En tots quatre casos la DD es comporta de manera diferent de la DE. La meua proposta és que aquest contrast és el resultat d'adjuntar l'element dislocat a dues posicions diferents: a l'oració en el cas de la DE i al SV en el cas de la DD.

Suposem que la DD és un procés que adjunta un element al seu propi SV, és a dir, de manera esquemàtica:

- (43) [_{SV} [_{SV} ...clític...] dislocat]

Ja hem vist a l'apartat 2.5 que l'únic objectiu de la DD és remoure un element de la seva posició argumental i situar-lo fora de l'àmbit d'aplicació de l'algorisme d'assignació de focus. L'adjunció al SV satisfà aquest objectiu de manera òptima, ja que l'element dislocat apareix en una posició prou perifèrica perquè no afecti l'assignació de focus i prou baixa perquè no interfereixi en aspectes de caire discursiu que competeixen a la DE. Aquesta posició també és preferible si tenim en compte els factors d'economia que regulen el funcionament de la sintaxi (vegeu CHOMSKY, 1993). L'adjunció al SV és el moviment més curt –això és, el més econòmic– que satisfà l'objectiu focalitzador i, en conseqüència, l'únic possible. Això explica per què l'adjunció és al

SV més baix: l'adjunció a una categoria superior sempre implicaria un moviment més llarg per obtenir el mateix efecte i seria un procés menys econòmic. Com a resultat d'això, l'aplicació necessàriament afitada de la DD esdevé un corollari del seu caràcter exclusivament focalitzador. Queden, doncs, explicades alhora les diferències en la presentació de la informació entre DD i DE i per què la DD és necessàriament un procés afitat.

Considerem ara la creació d'illes. Ja hem vist com la DD no crea efectes d'illa per a l'extracció d'elements interrogatius i relatius. Aquest fet quedava sense explicació si assumíem que tant la DD com la DE eren processos d'adjunció a la mateixa categoria (concretament, a l'oració). Quina predicció fa la hipòtesi que la DD és adjunció al SV? No entrarem en gaires detalls tècnics per no afeixugar el lector, però la solució del problema aniria pel següent camí. Les barreres per al moviment no afecten de la mateixa manera tots els elements, és el que es coneix com a Minimitat Relativitzada (vegeu RIZZI, 1990). D'acord amb aquesta hipòtesi, els moviments només poden ser bloquejats per barreres del mateix tipus. Per exemple, un element interrogatiu bloquejarà el moviment d'un element interrogatiu:

(44) **Què no saps on va deixar?* cf. *Què creus que van deixar a la porta?*

En aquesta oració *on* bloqueja l'extracció de *què*, ja que el primer és a l'especificador de SComp i impedeix el moviment del segon a una posició superior de les mateixes característiques. La pregunta crucial és: què passa amb les estructures dislocades? En principi, esperem que la posició no argumental tant de l'element dislocat a la dreta com de l'element dislocat a l'esquerra bloquegi el moviment a una altra posició no argumental. Això és cert per a la DE: l'element dislocat bloqueja, com hem vist a l'apartat 2.1, el moviment dels elements interrogatius i relatius a l'especificador del SComp. Què passa, doncs, amb la DD? Per què es comporta de manera diferent? La solució és que el moviment dels elements interrogatius a una posició no argumental té l'opció de fer un pas intermedi per una posició de tipus argumental –i per tant d'un tipus diferent de la del SComp, que és no argumental–, la

qual cosa li permet de creuar la barrera que crea l'element dislocat adjuntat al SV sense provocar cap transgressió. Aquesta estratègia no pot tenir lloc en el cas de la DE per una raó òbvia: la posició tan alta de l'element dislocat no deixa cap posició argumental disponible per a l'element desplaçat. Així doncs, la diferent posició dels elements dislocats té com a conseqüència directa un diferent comportament respecte al moviment a una posició no argumental.

Pel que fa a la legitimació dels elements de polaritat negativa, l'explicació del contrast que hem vist a 2.3 se segueix de manera automàtica: només els adjunts al SV –això és, els elements dislocats a la dreta– queden sota l'àmbit de la negació i poden ser, per tant, legitimats. En el cas de la DE, l'element dislocat apareix massa amunt en l'arbre i queda per sobre de l'àmbit de la negació: no pot ser legitimat.

Ens queda un últim aspecte: les oracions d'infinitiu. La nostra anàlisi de la DD com a adjunció al SV preveu correctament i de forma automàtica la possibilitat de tenir DD en oracions d'infinitiu. Queda per explicar, però, la impossibilitat en el cas de la DE. Una possible hipòtesi seria assumir la falta d'una projecció adequada on adjuntar l'element dislocat a l'esquerra. Suposem que no totes les oracions d'infinitiu tenen estructura oracional. Això no sembla massa agosarat en el cas dels verbs modals, dels verbs causatius o dels verbs perceptius, que permeten fenòmens tan interessants com la Pujada de Clític:

- (45) a. No vull veure'l./ No **el** vull veure.
 b. Em va fer portar-la./ Me **la** va fer portar.
 c. Et vaig sentir cantar-la./ Te **la** vaig sentir cantar.

Si realment no totes les oracions d'infinitiu tinguessin estructura oracional, esperàriem que la DE no fos possible, perquè ja hem vist a l'apartat 2.5 que aquesta construcció necessita que l'element dislocat aparegui en una posició molt alta en l'estructura (adjuntat a l'oració). Aquesta hipòtesi quedaria confirmada per l'existència de certs casos on la DE sí que és compatible amb una oració d'infinitiu:

- (46) a. *No sé on *d'aquest pernil*, comprar-ne.

- b. No sé, *d'aquest pernil*, on comprar-*ne*.
- (47) a. *No sé si, *d'aquest pernil*, comprar-*ne* o no.
 b. No sé, *d'aquest pernil*, si comprar-*ne* o no.
- (48) a. *No sé què, *d'aquest nen*, fer-*ne*.
 b. No sé, *d'aquest nen*, què fer-*ne*.

La presència dels elements interrogatius garanteix que en aquests casos l'oració d'infinitiu es projecta fins a SComp i és aquesta projecció la que permet la DE. Com que en la majoria dels casos l'oració d'infinitiu no té aquesta projecció, la DE no seria possible.

4. CONCLUSIÓ

En aquest article hem ofert una descripció sistemàtica de la dislocació a la dreta tot comparant-la amb la dislocació a l'esquerra. Hem vist dades empíriques que ens han permès concloure que una construcció no es pot analitzar com la imatge especular de l'altra. S'ha proposat, en canvi, una nova anàlisi on es recullen els aspectes comuns de totes dues –derivats en últim terme del caràcter d'adjunt de l'element dislocat– i se n'expliquen tanmateix les diferències –derivades dels dos nivells d'adjunció: al SV en el cas de la DD i a l'oració en el cas de la DE. Aquesta anàlisi és consistent no només amb els aspectes sintàctics de cada construcció, sinó també amb les seves peculiaritats de tipus informatiu. En resum, la dislocació a la dreta demana una anàlisi diferenciada de la de la dislocació a l'esquerra.

XAVIER VILLALBA
 Universitat de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- BALLESTA, Joan-Manuel (1991): *Diccionari de gramàtica generativo-transformativa*, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona.
- BARTRA, Anna (1985): *Qüestions de la sintaxi d'ordre en català*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- BONET, Sebastià i SOLÀ, Joan (1986): *Sintaxi Generativa Catalana*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- BORER, Hagit (1995): *The Ups and Downs of Hebrew Verb Movement*, «Natural Language & Linguistic Theory», núm. 13, ps. 527-606.
- CHOMSKY, Noam (1993): *A Minimalist Program for Linguistic Theory*, dins Ken HALE i Samuel Jay KEYSER (eds.): *The View from Building 20*, Cambridge (EUA), The MIT Press, ps. 1-52.
- CINQUE, Giuglielmo (1990): *Types of A'-Dependencies*, Cambridge (EUA), The MIT Press.
- FABRA, Pompeu (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide.
- FERRATER, Gabriel (1981): *Sobre el llenguatge*, Barcelona, Quaderns Crema.
- LACA, Brenda (1986): *Notes per a un estudi del pleonasma pronominal en català*, dins *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit, 5: Estudis de llengua i literatura catalanes*, XIII, Barcelona, Publicacions de L'Abadia de Montserrat, ps. 65-88.
- LASNIK, Howard i SAITO, Mamoru (1992): *Move α (o en el seu defecte: Alpha)*, Cambridge (EUA), The MIT Press.
- QUER, Josep (1993): *Estructures dislocades i quantificadors*, «Llengua & Literatura», núm. 5, ps. 393-415.
- RIGAU, Gemma (1984): *De com si no és conjunció i d'altres elements interrogatius*, «Estudis Gramaticals», núm. 1, ps. 249-278.
- RIZZI, Luigi (1990): *Relativized Minimality*, Cambridge (EUA), The MIT Press.
- ROCA, Francesc (1992): *On the Licensing of Pronominal Clitics*, tesi de màgister, Universitat Autònoma de Barcelona.
- ROCHEMONT, Michael (1989): *Topic Islands and the Subjacency Parameter*, «Canadian Journal of Linguistics», núm. 34, ps. 145-170.
- ROSS, John (1967): *Constraints on Variables in Syntax*, tesi doctoral, MIT.
- SOLÀ, Joan (1973): *Reflexions sobre els pronoms febles*, dins del seu *Estudis de sintaxi catalana/2*, Barcelona, Edicions 62, ps. 7-56.
- SOLÀ, Joan (1990): *L'ordre de mots en català. Notes pràctiques*, dins del seu *Lingüística i normativa*, Barcelona, Empúries, ps. 91-125.
- SOLÀ, Joan (1994²): *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona, Empúries.

- SOLÀ I PUJOLS, Jaume (1992): *Agreement and Subjects*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona.
- VALLDUVÍ, Enric (1990): *The Informational Component*, tesi doctoral, University of Pennsylvania.
- VALLDUVÍ, Enric (1995): *Structural Properties of Information Packaging in Catalan*, dins Katalin É. KISS (ed.): *Discourse Configurational Languages*, Nova York, Oxford University Press, ps. 122-52.
- VILLALBA, Xavier (1994): *Minimal Case Constructions*, treball de magíster, Universitat Autònoma de Barcelona.